

การสำรวจสุขภาพด้านการเจริญเติบโตและภาวะขาดสารอาหารในผู้อพยพที่ศูนย์อพยพบ้านน้ำยาว อำเภอบัว จังหวัดน่าน

อติเรก ณ ถลาง*
สุนันท์ ชัยธวงค์**
ยงค์ศักดิ์ เจียมไชยศรี**

กองบรรเทาทุกข์สหประชาชาติไทย ได้ทำการสำรวจภาวะสุขภาพด้านโภชนาการในผู้อพยพที่ศูนย์อพยพบ้านน้ำยาว อำเภอบัว จังหวัดน่าน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2520 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการเจริญเติบโตทางร่างกายในด้านน้ำหนักและส่วนสูง และเพื่อศึกษาภาวะขาดสารอาหารในผู้อพยพด้วย

วัตถุประสงค์และวิธีการ

ศูนย์อพยพบ้านน้ำยาว อำเภอบัว มีผู้อพยพ 13,455 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวม้ง (แม้ว) และลาว ส่วนน้อยประกอบด้วย เข่า, ขมุ, ถิ่น และเผ่า แยกกันอยู่ในศูนย์อพยพ เป็นเขตๆ รวม 9 เขต การสำรวจนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยให้หัวหน้าเขตเลือกครอบครัวมาสิบเปอร์เซ็นต์ของจำนวนครอบครัวทั้งหมดในเขตของตน เช่น เลือกครอบครัวที่ 1, 11, 21, 31 ฯลฯ เป็นต้น ครอบครัวที่ได้รับเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างนี้เจ้าหน้าที่

จะลงทะเบียนโดยจดชื่อ อายุ เพศ เผ่าพันธุ์ ซึ่งน้ำหนักตัว และวัดส่วนสูงลงในแบบฟอร์มซึ่งดัดแปลงมาจาก Interdepartmental committee on nutrition for national defense (ICNND)⁹ และส่งให้แพทย์ตรวจสอบสุขภาพ

1. อายุ การสำรวจนี้ไม่จำกัดอายุ

2. น้ำหนัก ซึ่งน้ำหนักโดยไม่สวมรองเท้าและใส่เสื้อชั้นที่สุก สำหรับเด็กที่ยืนไม่ได้ให้นอนชั่ง โดยใช้เครื่องชั่งสำหรับเด็กซึ่งชั่งได้ละเอียดถึง 10 กรัม ส่วนเด็กที่ยืนได้และในผู้ใหญ่ให้ยืนชั่งและใช้เครื่องชั่งซึ่งชั่งได้ละเอียดถึง 100 กรัม

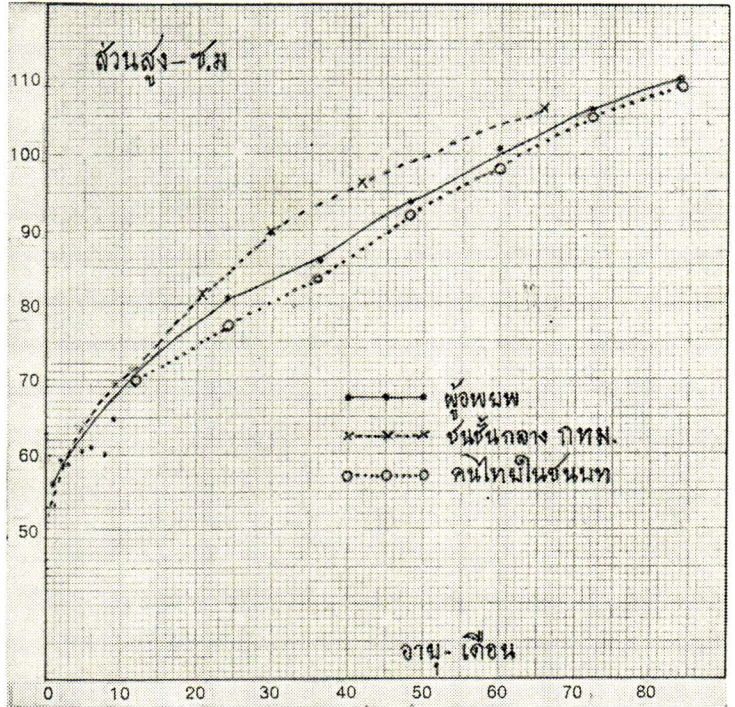
3. ส่วนสูง สำหรับเด็กที่ยืนไม่ได้ใช้เทปวัดส่วนสูง ส่วนเด็กที่ยืนได้และในผู้ใหญ่ให้ยืนวัดส่วนสูงหน่วยเป็นเซนติเมตร

4. ภาวะขาดสารอาหาร ภาวะขาดสารอาหารวินิจฉัยโดยอาการแสดงทางคลินิกเท่านั้น^{4, 5, 6}

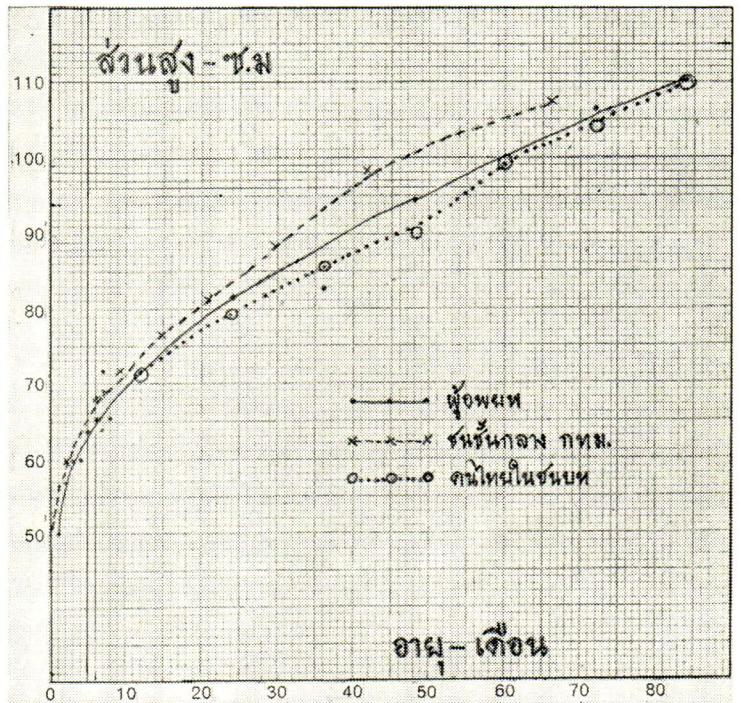
* แผนกศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ และกองบรรเทาทุกข์ สหประชาชาติไทย

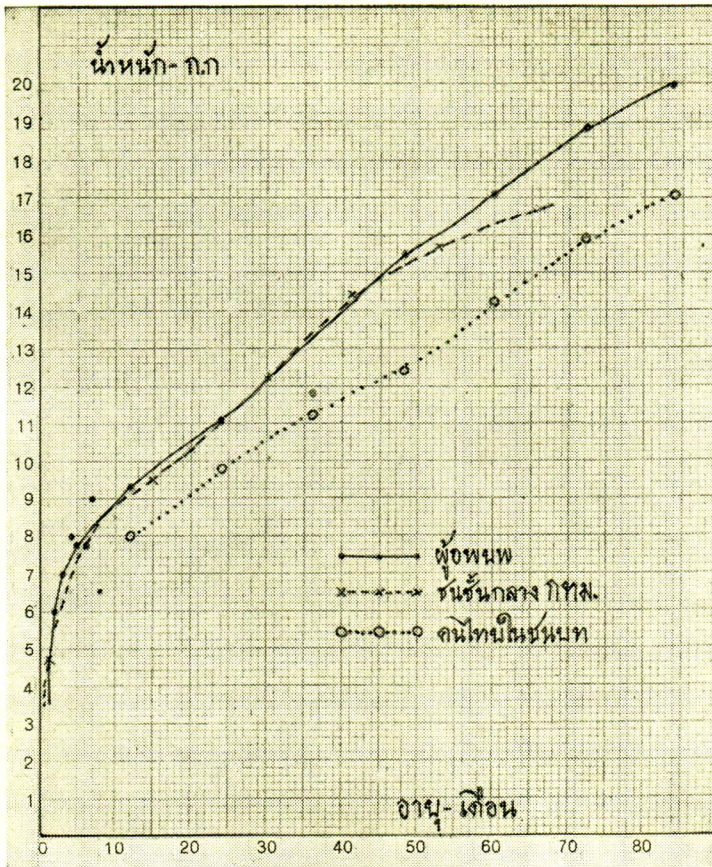
** กองบรรเทาทุกข์ สหประชาชาติไทย

กราฟ 1 เปรียบเทียบความสูงของเด็กชายระหว่างผู้พ่ยพคนชั้นกลาง กทม. และคนไทยในชนบท

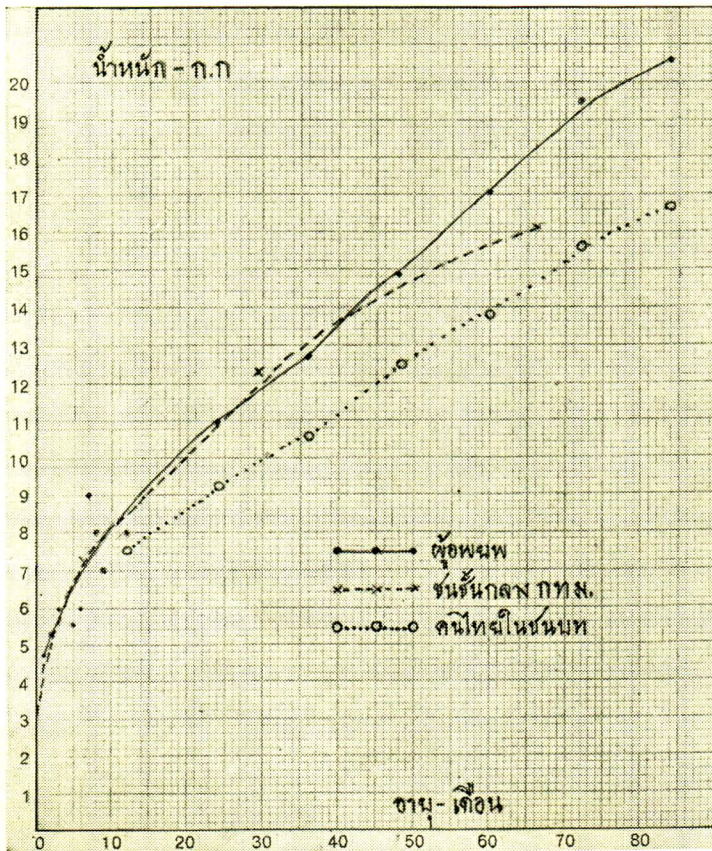

กราฟ 2 เปรียบเทียบความสูงของเด็กหญิงระหว่างผู้พ่ยพคนชั้นกลาง กทม. และคนไทยในชนบท

กราฟ 3 เปรียบเทียบน้ำหนักของ เด็กชายระหว่างผู้พบนพ คนชั้นกลาง กทม. และ คนไทยในชนบท

กราฟ 4 เปรียบเทียบน้ำหนักของ เด็กหญิงระหว่างผู้พบนพ คนชั้นกลาง กทม. และ คนไทยในชนบท

ผลการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบ 13,455 คน ได้สำรวจสุขภาพโดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 1,151 คน หญิงมีครรภ์ 8 คน 10 คนไม่ได้ซึ่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง จึงเหลือจำนวนที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพียง 1,133 คน เป็นชาย 561 คน หญิง 572 คน แยกเป็นเผ่าได้ดังนี้คือ

ม้ง	ชาย	429 คน	หญิง	468 คน
ลาว	ชาย	71 คน	หญิง	40 คน
ถิ่น	ชาย	40 คน	หญิง	46 คน
เย้า	ชาย	10 คน	หญิง	4 คน
ขมุ	ชาย	9 คน	หญิง	10 คน
ไผ่	ชาย	2 คน	หญิง	4 คน

อายุ อายุต่ำสุดในเพศชาย 2 สัปดาห์
สูงสุด 79 ปี

อายุต่ำสุดในเพศหญิง 1 เดือน
สูงสุด 77 ปี

น้ำหนักและส่วนสูง เนื่องจากข้อมูลได้จากผู้ตอบอายุต่างๆกัน และบางกลุ่มอายุมีจำนวนน้อยมาก จึงได้นำข้อมูลของผู้ตอบบางกลุ่มที่มีจำนวนเพียงพอเปรียบเทียบกับข้อมูลที่มีผู้อื่นทำไว้แล้วโดยเปรียบเทียบวัดความเจริญเติบโต น้ำหนัก ส่วนสูง ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลดังนี้คือ

ภาวะขาดสารอาหาร

ข้อมูลจากผู้ตรวจสุขภาพ 1,133 คน พบผิดปกติ 219 คน หรือ 19.33% แยกออกได้ดังนี้คือ

1. ตรวจพบความผิดปกติทางผิวหนังซึ่งเป็นลักษณะขาดวิตามิน A 1 ราย (0.088%)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสูงและน้ำหนักในเพศชายและเพศหญิง ระหว่างผู้ตอบ และเด็กนักเรียน ในอำเภอบางเขน กทม.

อายุ (ปี)	ชาย				หญิง			
	ความสูง (ซ.ม.)		น้ำหนัก (ก.ก.)		ความสูง (ซ.ม.)		น้ำหนัก (ก.ก.)	
	ผู้ตอบ	บางเขน	ผู้ตอบ	บางเขน	ผู้ตอบ	บางเขน	ผู้ตอบ	บางเขน
7	110.25	116.75	20.08	19.05	110.20	115.90	20.60	18.70
8	113.82	119.85	21.39	20.35	113.31	119.85	20.72	20.35
9	114.70	124.21	22.70	22.10	119.83	124.66	25.17	22.72
10	120.89	128.90	24.05	24.73	118.55	126.11	23.81	23.02
11	125.82	132.46	27.91	25.71	124.25	132.69	29.42	26.80
12	129.53	136.32	29.33	30.10	127.40	138.31	29.38	30.31
13	128.00	142.72	30.22	32.61	135.73	149.58	34.09	33.61
14	147.83	146.74	42.50	35.10	136.95	149.27	36.95	37.34

2. ตรวจพบความผิดปกติทางประสาทและกล้ามเนื้อแสดงลักษณะขาด thiamine 8 ราย (0.706%)

3. ตรวจพบการอักเสบบริเวณมุมปากและเยื่อในปากบริเวณใกล้เคียงเป็นลักษณะขาด riboflavin 158 ราย (13.94%)

4. ตรวจพบความผิดปกติที่ผิวหนังและเส้นเป็นลักษณะการขาดวิตามิน B₆ 9 ราย (0.794%)

5. ตรวจพบโรคคอกพอกเนื่องจากขาดไอโอดีน 57 ราย (5.03%) เป็นชาย 11 คน หญิง 46 คน อายุต่ำกว่าที่พบในเพศชายคืออายุ 10 ปี อายุสูงสุดคือ 70 ปี ในเพศหญิงอายุต่ำสุด 12 ปี สูงสุด 66 ปี มีอยู่ราว 10 ราย ที่พบต่อมไทรอยด์โตร่วมกับขาดสารอาหารชนิดอื่นๆ

6. โลหิตจาง โดยตรวจพบเปลือกตา และเยื่อช่องปาก ซีด และ เส้นเลือด 25 ราย (2.206%) เป็นหญิง 20 ราย ชาย 5 ราย

7. ตรวจไม่พบอาการ แสดงว่าขาดสารอาหารประเภท niacin วิตามิน C และขาดสารอาหารประเภทโปรตีน

วิจารณ์

ในการสำรวจชุมชนการวัดความเจริญเติบโตที่ใช้กันคือ ความสูงและน้ำหนัก

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสูง และน้ำหนักของผู้พวย อายุระหว่าง 7 ปีถึง 14 ปี กับเด็กนักเรียนในอำเภอบางเขน กรุงเทพฯ ซึ่งได้ทำการศึกษาโดย อัมรา จันทราภานนท์ และพวก ในปี 1968 จะเห็นว่าความสูงโดยเฉลี่ย

ของผู้พวยต่ำกว่าเด็กในกรุงเทพฯ แต่น้ำหนักของผู้พวยจะมากกว่าเด็กในกรุงเทพฯ เล็กน้อย

กราฟที่ 1 และ 2 เปรียบเทียบความสูงของเพศชายและเพศหญิง อายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี ระหว่างผู้พวยและบุตรของชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ พบว่าอายุแรกเกิด 1 ขวบ ผู้พวยและเด็กในกรุงเทพฯ มีความสูงเท่ากัน อายุ 1 ปี จนถึงอายุ 6 ปี ผู้พวยจะมีความสูงโดยเฉลี่ยต่ำกว่าเด็กในกรุงเทพฯ

กราฟที่ 3 และที่ 4 เปรียบเทียบน้ำหนักของเพศชายและเพศหญิง อายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี ระหว่างผู้พวย และบุตรชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ พบว่าทั้งสองเพศตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 4 ปี มีน้ำหนักโดยเฉลี่ยเท่าๆ กัน ตั้งแต่อายุ 4 ปีขึ้นไปจนถึง 6 ปีแล้ว ผู้พวยมีน้ำหนักหนักกว่าบุตรของชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ

ทั้งน้ำหนักและส่วนสูงเมื่อเทียบกับคนในชนบท ซึ่งสำรวจโดย ICNND⁹ จะเห็นว่า มีน้ำหนักหนักกว่าคนไทยในชนบท แต่ส่วนสูงเท่ากับผู้พวยคนไทยในชนบท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเด็กในศูนย์พวยมีความเจริญเติบโตทางด้านน้ำหนักดีกว่าบุตรของชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ ส่วนความสูงของเด็กพวยพวยเตี้ยกว่าคนไทยในกรุงเทพฯ แต่ดีกว่าเด็กในชนบท

เกี่ยวกับภาวะขาดสารอาหาร ในปี 2505 พวงทอง ตันติวงศ์ และพวก² ศึกษาภาวะโภชนาการโดยวิธีสุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 5465 คน พบว่าผู้ได้รับ

การสำรวจมีภาวะขาดสารอาหารวิตามิน A 0.01% และจากการสำรวจที่จังหวัดน่าน³ โดยตรวจสุขภาพนักเรียนอายุระหว่าง 6-17 ปีจำนวน 274 คน พบลักษณะขาดสารอาหารวิตามิน A ชนิดเป็นมาก 3 ราย และเป็นน้อย 7 ราย ส่วนการสำรวจเด็กนักเรียนในเขตอำเภอบางเขน กทม.⁷ พบภาวะขาดสารอาหารวิตามิน A มากกว่าเด็กต่างจังหวัดมาก เฉพาะความผิดปกติที่ตาพบในเด็กนักเรียนชายถึง 1.1% และเด็กนักเรียนหญิง 0.2% จากการสำรวจผู้อพยพพบภาวะขาดสารอาหารวิตามิน A เพียง 0.088%

สำหรับสารอาหาร thiamine riboflavin pyridoxin เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจ ICNND^{1,9} ปรากฏว่าผลจากการสำรวจผู้อพยพครั้งนี้ พบว่าผู้อพยพที่จังหวัดน่านขาดสารอาหาร thiamine pyridoxine น้อยกว่าผู้ได้รับการสำรวจโดย ICNND แต่การขาดสารอาหาร riboflavin ของผู้อพยพในการสำรวจนี้สูงกว่าการสำรวจของ ICNND^{1,9} แต่ถ้าเปรียบเทียบกับ การสำรวจของอนามัยจังหวัดน่าน³ พบว่าให้ผลใกล้เคียงกัน

การตรวจภาวะโลหิตจาง ให้อุสีของเยื่อบุเปลือกตาและสีของเยื่อช่องปาก และลักษณะของลิ้น โดยไม่ได้ตรวจทางห้องปฏิบัติการอาจมีข้อผิดพลาดได้มาก ภาวะโลหิตจางโดยอาศัยการตรวจดังกล่าวในผู้อพยพมีในหญิงมากกว่าชาย สาเหตุส่วนหนึ่งของโลหิตจางในศูนย์อพยพอาจเกิดจากพยาธิในระบบทางเดินอาหาร ไรโซโซมาเลียและอื่น ๆ

สรุป

การตรวจสุขภาพด้านโภชนาการในศูนย์บ้านน้ำยาว อำเภอบัว จังหวัดน่าน พบว่าผู้อพยพมีน้ำหนักโดยเฉลี่ย มากกว่าคนไทย ส่วนความสูงโดยเฉลี่ยต่ำกว่าคนไทยในกรุงเทพฯ แต่เท่ากับคนไทยในชนบท สำหรับภาวะขาดสารอาหารพบว่า ขาดวิตามินเอ 0.088% ขาดสาร thiamine 0.706% ขาด riboflavin 13.94% ขาด Pyridoxin 0.795% ต่อมไทรอยด์พบ 5.03% และตรวจไม่พบว่าขาดวิตามินซีหรือไออาซีน ภาวะขาดสารอาหารนี้โดยเฉลี่ยแล้วคล้ายคลึงกับคนไทย หรืออาจจะน้อยกว่า

เอกสารอ้างอิง

1. ประชุม อินทรมพรรย์ ปัญหาโภชนาการในด้านสาธารณสุขของประเทศไทย *แถลงการณ์สาธารณสุข* 33:1-8, 2506
2. พวงทอง ดันติวงษ์ และคนอื่นๆ การสำรวจภาวะโภชนาการ จังหวัดอุบลราชธานี *แถลงการณ์สาธารณสุข* 33:36-60, 2506
3. สาธารณสุข กระทรวง การสำรวจสุขภาพด้านโภชนาการในเด็กนักเรียนของที่ทำกรอนามัยจังหวัดน่าน *แถลงการณ์สาธารณสุข* 33:748-52, 2506
4. Jelliffe, D.B. The assessment of the nutritional status of the community. Geneva: World Health Organization, 1966
5. "Vitamin A deficiency and xerophthalmia." WHO Chron. 30 (3): 117-120, 76
6. Perez, C, Scrimshaw, NS, and Mauoz. JA Classification of goiter and technique of endemic goiter surveys. Bull WHO 18:217-232, 58
7. อมรา จันทราภานนท์ และคนอื่นๆ ภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนในท้องที่บางเขน (พ.ศ.2511) 52:915-931, 2512
8. Khanjanstithi, P et al. Growth of infants and preschool. Children 56:88, 73.
9. U.S. Interdepartmental Committee on Nutrition for National Defense. The Kingdom of Thailand, Nutrition Survey, Oct.-Dec. 1960 Washington, DC, 1962